

Dato: 20. november 2018
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Bjarke Gano
Sagsnr.: 2018-0090-0379
Dok.: 878762

**Forslag
til
Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om tilhold, op-
holdsforbud og bortvisning og ægteskabsloven
(Selvstændig bestemmelse om psykisk vold)**

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1156 af 20. september 2018, foretages følgende ændringer:

1. I § 94, *stk. 4, 3. pkt.*, indsættes efter »For overtrædelse af«: »§ 243,«.

2. Efter § 241 indsættes:

»§ 243. Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for nedværdigende, manipulerende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.«

3. I § 247, *stk. 1*, ændres »§§ 244-246« til: »§§ 243-246«, og der indsættes efter »legemsangreb«: », psykisk vold«.

§ 2

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1284 af 14. november 2018, foretages følgende ændringer:

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

1. I § 741 a, stk. 1 og 3, 1. pkt., ændres »§§ 244-246,« til: »§§ 243-246,«.
2. I § 741 g, stk. 1, 1. pkt., indsættes efter »vold,«: »psykisk vold,«.
3. I § 745 e, stk. 1, nr. 2, litra b, ændres »§§ 244-246,« til: »§§ 243-246,«.
4. I § 762, stk. 2, nr. 2, ændres »§§ 244-246,« til: »§§ 243-246,«.

§ 3

I lov nr. 112 af 3. februar 2012 om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, som ændret senest ved lov nr. 1724 af 27. december 2016, foretages følgende ændring:

1. I § 2, stk. 2, nr. 1, indsættes efter »vold,«: »psykisk vold,«.

§ 4

I lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 54 af 23. januar 2018, foretages følgende ændring:

1. I § 34, stk. 1, indsættes efter »forsætlig vold«: »eller psykisk vold«.

§ 5

Loven træder i kraft [den X. X 2019].

§ 6

Loven gælder ikke for Færøerne.

Stk. 2. Loven gælder ikke for Grønland, men §§ 3 og 4 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Gældende ret

2.2. Justitsministeriets overvejelser

2.3. Den foreslåede ordning

3. Økonomiske og implementeringskonsekvenser for det offentlige

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

6. Miljømæssige konsekvenser

7. Forholdet til EU-retten

8. Hørte myndigheder og organisationer

9. Sammenfattende skema

1. Indledning

Det kan have store konsekvenser for en persons frihed og psykiske velbefindende at blive udsat for psykisk vold. De negative konsekvenser af psykisk vold kan – især i nære relationer – være langvarige eller endog livsvarige, da den psykiske vold nedbryder ofrenes psykiske integritet. Det er derfor afgørende at værne om ofrene og deres retsfølelse, så de får den beskyttelse, forståelse og anerkendelse fra samfundet, som de fortjener.

På den baggrund er der efter Justitsministeriets opfattelse behov for at indføre en selvstændig bestemmelse om psykisk vold i straffeloven. På den måde afspejles det, at psykisk vold kan være lige så alvorlig og skadelig som fysisk vold, og at udøvelse af psykisk vold er lige så strafværdigt som udøvelse af vold i øvrigt. Lovforslaget har således til formål at kriminalisere psykisk vold i nære relationer.

Lovforslaget har herudover til formål at sidestille psykisk vold med fysisk vold i relation til f.eks. strafforhøjelse på grund af tidligere domme om vold (gentagelsesvirkning). Strafforhøjelsen foreslås således at finde anvendelse på gerningsmænd til vold eller psykisk vold, som tidligere har fået en dom for enten vold, psykisk vold eller en anden forbrydelse, der har været forbundet med forsætlig vold.

Lovforslaget indeholder endvidere et forslag om, at forældelsesfristen udskydes i sager om psykisk vold mod personer under 18 år, når forholdet er begået af en person i eller nært knyttet til forurettedes husstand. Forældelsesfristen skal således tidligst regnes fra det tidspunkt, den forurettede er fyldt 21 år.

Lovforslaget indeholder herudover ændringer i retsplejeloven og lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, som følge af den foreslåede kriminalisering af psykisk vold. Lovforslaget indeholder desuden en ændring af ægteskabsloven, således at der fremover kan opnås umiddelbar skilsmisse på baggrund af psykisk vold i lighed med fysisk vold.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Gældende ret

2.1.1. Straffeloven indeholder på nuværende tidspunkt ingen selvstændig bestemmelse om psykisk vold.

Straffeloven indeholder imidlertid en række andre bestemmelser, som omfatter adfærd, der kan være udtryk for krænkelser af en andens psykiske integritet.

Efter straffelovens § 213 straffes den, som ved vanrøgt eller nedværdigende behandling krænker sin ægtefælle, sit barn eller nogen i hans myndighed eller forsorg undergiven person under 18 år eller i opstigende linje beslægtet eller besvogret, eller som ved modvillig at unddrage sig en ham over for nogen af de nævnte personer påhvilende forsørgelses- eller bidragspligt, udsætter dem for nød, med indtil 2 års fængsel. Bestemmelsen straffer både ikke-økonomiske krænkelser og tilsidesættelse af forsørgelses- og bidragspligter.

For ulovlig tvang straffes efter straffelovens § 260, stk. 1, med bøde eller fængsel indtil 2 år, den, som ved vold eller trussel om vold, om betydelig skade på gods, om frihedsberøvelse eller om at fremsætte usand sigtelse for et strafbart eller ærerørigt forhold eller at åbenbare privatlivet tilhørende forhold tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget. Det samme gælder den, som ved trussel om at anmelde eller åbenbare et strafbart forhold eller om at fremsætte sande ærerørige beskyldninger tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget, for så vidt fremtvingelsen ikke kan anses tilbørlig begrundet ved det forhold, som truslen angår. Straffen kan stige til fængsel indtil 4 år, hvis nogen tvinges til at indgå ægteskab eller til en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed, eller nogen tvinges til at bære en beklædningsgenstand, der skjuler vedkommendes ansigt, jf. straffelovens § 260, stk. 2 og 3.

For trusler efter straffelovens § 266 straffes den, som på en måde, der er egnet til hos nogen at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd, truer med at foretage en strafbar handling. Straffen for sådanne handlinger er bøde eller fængsel indtil 2 år.

Efter straffelovens § 245, stk. 2, straffes den, som uden, at der er tale om legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter eller mishandling, tilføjer en anden person skade på legeme eller helbred. Bestemmelsen omfatter også skade på helbred, således at tilføjelse af psykiske traumer vil være omfattet. Skade antages f.eks. at foreligge, når angrebet har nødvendiggjort lægehjælp, eller når det har medført længere tids sygeleje eller uarbejdsdygtighed. Overtrædelse af bestemmelsen straffes med fængsel indtil 6 år.

2.1.2. Straffeloven indeholder endvidere bestemmelser om (fysisk) vold.

Det fremgår således af straffelovens § 244, stk. 1, at den, som øver vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år den.

Efter straffelovens § 244, stk. 2, kan straffen stige til 6 år, hvis forhold, der er nævnt i straffelovens § 244, stk. 1, begås gentagne gange over en periode af en person i eller nært knyttet til den forurettedes husstand, uden at forholdet er omfattet af straffelovens § 245 om grov vold.

Efter straffelovens § 245, stk. 1, 1. pkt., straffes den, som udøver et legemsangreb af særligt rå, brutal eller farlig karakter, eller som gør sig skyldig i mishandling, med fængsel indtil 6 år. Har et sådant legemsangreb haft betydelig skade på legeme eller helbred til følge, skal dette betragtes som en særligt skærpende omstændighed, jf. § 245, stk. 1, 2. pkt. For så vidt angår straffelovens § 245, stk. 2, henvises til pkt. 2.1.1 ovenfor.

Det følger af straffelovens § 246, at straffen for overtrædelse af straffelovens § 245 om grov vold (eller § 245 a om kvindelig omskæring) kan stige til fængsel i 10 år, hvis legemsangrebet har været af en så grov beskaffenhed eller haft så alvorlige følger eller døden til følge, at der foreligger særdeles skærpende omstændigheder.

Efter straffelovens § 247, stk. 1, kan straffen forhøjes med indtil det halve, hvis nogen af de lovovertrædelser, der er nævnt i §§ 244-246, begås af en person, der tidligere er dømt for forsætligt legemsangreb eller for en forbrydelse, der har været forbundet med forsætlig vold. Det samme gælder, når en lovovertrædelse som nævnt i §§ 244-246 begås over for en person, der efter karakteren af sit arbejde er særlig udsat for vold, jf. § 247, stk. 2.

Det fremgår af afsnittet om vold mod børn (§§ 244-246) af 29. juni 2018 i Rigsadvokatens Meddelelse, at anklagemyndigheden i almindelighed bør påberåbe sig som en skærpende omstændighed ved straffens fastsættelse, at et barn eller flere børn har været vidne til vold udøvet mod en til barnet nærtstående person. En til barnet nærtstående person omfatter først og fremmest barnets forældre. Andre personer, som barnet har et nært forhold til, f.eks. stedforældre, forældrens samlever, bedsteforældre eller andre familiemedlemmer, kan også være omfattet.

2.1.3. Det følger af straffelovens § 92, at en lovovertrædelse ikke straffes, når der er indtrådt forældelse efter reglerne i straffelovens §§ 93-94.

Efter straffelovens § 93 afhænger forældelsesfristens længde som udgangspunkt af strafferammen for den pågældende forbrydelse. Forældelsesfristen er 2 år, når strafferammen ikke overstiger fængsel i 1 år, 5 år ved en strafferamme på fængsel indtil 4 år, 10 år ved en strafferamme på fængsel indtil 10 år og 15 år, når der ikke er hjemlet højere straf end fængsel på bestemt tid.

Efter straffelovens § 94, stk. 1, regnes forældelsesfristen som udgangspunkt fra den dag, da den strafbare virksomhed eller undladelse er ophørt. Som undtagelse hertil følger det af straffelovens § 94, stk. 4, at forældelsesfristen for en række overtrædelser begået over for en person under 18 år dog tidligst regnes fra den dag, den forurettede fylder 21 år. Det fremgår af § 94, stk. 4, 3. pkt., at forældelsesfristen for overtrædelser af straffelovens § 244, stk. 2 (gentagen simpel vold i nære relationer), § 245 (grov vold) og § 246, jf. § 245 (særlig grov vold), over for en person under 18 år tidligst regnes fra den dag, den forurettede fylder 21 år, når gerningsmanden på gerningstidspunktet tilhørte eller var nært knyttet til den forurettedes husstand.

Efter straffelovens § 94, stk. 5, afbrydes forældelsesfristen, når den pågældende gøres bekendt med sigtelsen, eller når anklagemyndigheden anmoder om rettergangsskridt, hvorved den pågældende sigtes for overtrædelsen.

2.1.4. Lov nr. 112 af 2. februar 2012 med senere ændringer om tilhold, opholdsforbud og bortvisning (herefter tilholdsloven) giver endvidere mulighed for at træffe en foranstaltning til sikring af en person, som udsættes for fredskrænkelser, forfølgelse og chikane.

Ved tilhold kan en person forbydes at opsøge en anden ved personlig, mundtlig eller skriftlig henvendelse, herunder ved elektronisk kommunikation, eller på anden måde kontakte eller følge efter den anden, jf. tilholdslovens § 1.

Bestemmelsen omfatter for det første "kontakt". Kontakt kan forekomme på forskellige måder. Det er efter lovens forarbejder afgørende, at den pågældendes adfærd reelt har karakter af en henvendelse eller kontakt fra personen til den forurettede, jf. bemærkningerne til § 1 til lovforslag nr. L 10 af 9. november 2011. Det er derimod ikke afgørende, om kontakten sker di-

rekte. Efter bestemmelsen er enhver kontakt forbudt, medmindre det af særlige grunde må anses for beføjet, jf. lovens § 13. Bestemmelsen omfatter for det andet at “følge efter” den anden. Udtrykket “følge efter” sigter bl.a. til tilfælde, hvor en person følger efter den forurettede uden helt at nærme sig, således at adfærden ikke eller ikke med sikkerhed kan betegnes som kontakt.

Ved et opholdsforbud kan en person forbydes at opholde sig eller færdes i et nærmere afgrænset område i nærheden af en anden persons bolig, arbejds-, uddannelses- eller opholdssted eller andet område, hvor denne ofte færdes, jf. tilholdslovens § 3. Et opholdsforbud omfatter dog ikke færden og ophold, som af særlige grunde må anses for beføjet, jf. § 13.

Endelig kan en person over 18 år efter tilholdslovens § 7 forbydes at opholde sig i sit hjem.

Det følger af tilholdslovens § 21, stk. 1, at den, der forsætligt overtræder et tilhold, et opholdsforbud eller en bortvisning, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år. Det skal ved fastsættelsen af straffen indgå som en skærpende omstændighed, at forholdet har udgjort et led i en systematisk og vedvarende forfølgelse eller chikane (stalking), jf. stk. 2.

2.2. Justitsministeriets overvejelser

Psykisk vold er et indarbejdet begreb især på det sociale område. Begrebet er ikke ensartet defineret, men bruges som regel til at betegne et gentagent eller kontinuerligt mønster af handlinger eller undladelser (eller begge dele), der har til formål at kontrollere eller dominere en anden, så denne underordner sig eller nedbrydes. Der kan være tale om meget forskelligartede handlinger mv., som kan rumme forskellige typer af fysiske eller psykiske krænkelse, der begås i nære relationer.

Straffeloven kriminaliserer i dag en række nærmere bestemte krænkelse af den psykiske integritet. Det vil typisk være isolerede handlinger som f.eks. ulovlig tvang efter straffelovens § 260, trusler efter § 266 eller til dels grov vold efter straffelovens § 245, stk. 2 (om forsætlig skade på legeme eller helbred). Endvidere kan også andre mere varige tilstande som f.eks. vanrøgt straffes, jf. straffelovens § 213.

De eksisterende strafbestemmelser beskytter imidlertid efter Justitsministeriets opfattelse ikke i tilstrækkeligt omfang mod krænkelse af den psykiske integritet. Det skyldes, at en række handlinger, der kan karakteriseres som

psykisk vold, ikke er omfattet af de gældende straffbestemmelser. Der kan være tale om krænkelse, som ikke er så alvorlig, at de i sig selv opfylder gerningsindholdet for f.eks. straffbare trusler eller ulovlig tvang, men som kan virke tilsvarende eller mere krænkende for en forurettet, der flere gange over en periode udsættes for en sådan adfærd. Der kan endvidere være tale om krænkelse af den psykiske integritet, hvor betingelserne for at straffe for grov vold efter straffelovens § 245, stk. 2, ikke er opfyldt, fordi en skade ikke kan påvises. Der kan desuden være tale om krænkelse af en type, der ikke omfattes af nogen gældende bestemmelse. Der vil herudover sjældent i familierelationer være truffet foranstaltninger efter lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, der har til formål at beskytte et offer for krænkelse. Samtidig afspejler den eksisterende retstilstand ikke alvoren af psykisk vold.

Der er på den baggrund efter Justitsministeriets opfattelse behov for en selvstændig bestemmelse i straffeloven om psykisk vold.

Justitsministeriet lægger i den forbindelse vægt på, at psykisk vold – især i nære relationer – kan have langvarige eller endog livsvarige konsekvenser for et offer, idet det f.eks. kan medføre, at den pågældende langsomt isoleres eller nedbrydes. Særligt i forhold til børn kan psykisk vold forhindre eller ødelægge barnets udvikling, herunder især udviklingen af barnets identitet, selvværd og selvtillid.

I nogle tilfælde kan psykisk vold føre til psykiske skader hos forurettede. Justitsministeriet finder, at en indtrådt psykisk skade bør indgå i vurderingen af grovheden af den psykiske vold – som det er tilfældet i relation til grov vold efter straffelovens § 245, stk. 2 – men at der er behov for at beskytte ofre for krænkelse, uden at en psykisk skade er opstået, eller uden en sådan skade kan påvises. Strafbarheden bør således ikke afhænge af, hvor modstandsdygtigt et offer er over for krænkelse af den psykiske integritet, ligesom det kan være vanskeligt at påvise psykiske skader.

Der er endvidere i andre sammenlignelige lande allerede en beskyttelse mod psykiske krænkelse mv. i nære relationer. Eksempelvis straffes i Norge vedvarende og gentagne krænkelse af et offer i hjemmet, jf. den norske straffelovs §§ 282 og 283 om mishandling i nære relationer. I England og Wales straffes gentagen eller kontinuerlig kontrollerende eller tvingende adfærd i nære relationer ved den såkaldte Serious Crime Act.

Justitsministeriet er opmærksom på, at der – som i andre sager – kan være bevismæssige udfordringer i forbindelse med sager om psykisk vold. Justitsministeriet finder dog ikke, at dette er et tilstrækkeligt argument for ikke at kriminalisere den krænkende adfærd.

Justitsministeriet finder, at en kriminalisering af psykisk vold bør gælde i nære relationer, hvor gerningsmanden har en tilknytning til forurettedes husstand. Justitsministeriet har herved lagt vægt på, at flere organisationer, der beskæftiger sig med psykisk vold, har peget på, at der er et særligt behov for en kriminalisering af psykisk vold i nære relationer, fordi krænkelser i nære relationer opleves som særligt indgribende for en forurettet, som kan opleve, at det er svært at finde et ”frirum” fra den psykiske vold eller at flygte herfra. Justitsministeriet finder således, at det er mest hensigtsmæssigt på nuværende tidspunkt at foretage en afgrænset kriminalisering af psykisk vold i forhold til denne særligt sårbare gruppe, der må vurderes at have et stort behov for beskyttelse.

Justitsministeriet finder i den forbindelse, at der også er behov for at sikre at f.eks. psykisk vold, der har stalking-lignende karakter, fordi det fortsætter eller begynder efter en samlivsophævelse, er omfattet af kriminaliseringen. Psykisk vold, som begås af personer, som tidligere har haft en nær tilknytning til forurettedes husstand vil kunne opleves som lige så indgribende som psykisk vold fra f.eks. et medlem af husstanden, fordi gerningsmanden som regel har et tilsvarende kendskab til forurettede og husstanden.

I tilfælde, hvor den foreslåede bestemmelse om psykisk vold ikke finder anvendelse, vil de grove tilfælde af psykisk vold fortsat kunne straffes efter straffelovens § 245, stk. 2, om grov vold, som finder anvendelse på forsætlig tilføjelse af psykiske skader. Herudover er der på en række andre områder iværksat mekanismer i forhold til psykisk vold, f.eks. i arbejdsmiljølovgivningen, hvor der findes regler om arbejdsrelateret psykisk vold.

Justitsministeriet finder endvidere, at der ved en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse på samme måde som for overtrædelse af straffelovens § 244, stk. 2 (gentagen simpel vold i nære relationer), § 245 (grov vold) og § 246, jf. § 245 (særlig grov vold) bør være en udskudt forældelsesfrist, hvis forholdet er begået mod en person under 18 år af en person, der på gernings-tidspunktet tilhørte eller var nært knyttet til forurettedes husstand.

Justitsministeriet har herved lagt vægt på, at et barn, der udsættes for psykisk vold af en af sine primære omsorgspersoner, f.eks. en forælder eller stedforælder, kan have svært ved at indse, at der er tale om psykisk vold eller fortælle om den psykiske vold, mens barnet stadig bor hjemme. Hertil kommer, at eventuelle vidner til den psykiske vold ofte også vil stå i et nært forhold til såvel barnet som gerningsmanden, og derfor også vil kunne have svært ved at anmelde den psykiske vold. Det samme vil efter omstændighederne gøre sig gældende, hvis den psykiske vold er begået af andre i eller nært knyttet til barnets husstand. I sager om psykisk vold mod navnlig små børn, vil forholdet derfor ikke sjældent være forældet, før barnet anmelder den psykiske vold, f.eks. i forbindelse med, at barnet flytter hjemmefra.

I overvejelserne om at udskyde forældelsesfristen for psykisk vold er disse omstændigheder afvejet over for de grundlæggende hensyn, der ligger bag forældelsesreglerne, herunder at straffens nyttevirkninger i almindelighed aftager i styrke, efterhånden som tiden går. Dette gælder både med hensyn til almenprævention, gengældelseshensyn og individualprævention. I den sammenhæng må der efter Justitsministeriets opfattelse også skulle lægges vægt på forholdets grovhed, som i forhold til psykisk vold efter den foreslåede ordning ikke omfatter mindre eller enkeltstående forhold, jf. pkt. 2.3 nedenfor.

Efter en samlet afvejning af hensynet til barnet og hensynene bag forældelsesreglerne er det således Justitsministeriets opfattelse, at forældelsesfristen bør udskydes i sager om psykisk vold.

2.3. Den foreslåede ordning

Justitsministeriet foreslår, at der indsættes en selvstændig bestemmelse om psykisk vold i straffelovens 25. kapitel om forbrydelser mod liv og legeme. Herved tilkendes det, at psykisk vold er en væsentlig krænkelse af en persons integritet, som kan være lige så alvorlig og skadelig som fysisk vold.

Det foreslås, at den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller som tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for nedværdigende, manipulerende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, skal straffes for psykisk vold. Det foreslås endvidere, at strafferammen er bøde eller fængsel indtil 3 år.

Den foreslåede bestemmelse har til formål at omfatte gentagne krænkelser i nære relationer over en periode, som tilsammen har en vis intensitet.

En sådan bestemmelse vil være en udvidelse af gældende ret, idet den både omfatter adfærd, som ikke er strafbar efter gældende ret, og adfærd, der allerede er strafbar.

Det bemærkes, at det ikke er hensigten med den foreslåede bestemmelse at fastsætte en almen gældende definition af begrebet ”psykisk vold”.

På grund af den variation, som de forskelligartede sager om overtrædelse af den foreslåede bestemmelse kan have, er det ikke muligt at angive et bestemt straffniveau for overtrædelserne. Det er dog forudsat, at straffen for overtrædelse af bestemmelsen skal udmåles med afsæt i straffen for gentagne overtrædelser af straffelovens § 244, stk. 1, over for det samme offer. Det vil indebære, at de laveste strafpositioner (mindre end 60 dages fængsel) som udgangspunkt ikke bør finde anvendelse ved udmåling af straffen for overtrædelser af den foreslåede bestemmelse.

Fastsættelsen af straffen i den enkelte sag vil bero på domstolenes konkrete vurdering af alle sagens relevante omstændigheder. Domstolene skal således i forbindelse med straffens fastsættelse bl.a. tage højde for karakteren og varigheden af den nedværdigende, manipulerende og krænkende behandling, forurettedes forhold og de konsekvenser, som adfærden har haft for forurettede. Det bør f.eks. indgå som en skærpende omstændighed ved straffens fastsættelse, at forurettede er et barn, har en funktionsnedsættelse eller på anden måde er gerningsmanden fysisk eller psykisk underlegen. Det bør ligeledes være en skærpende omstændighed, hvis et barn overværer psykisk vold mod en nærtstående.

Det foreslås endvidere, at der skal være en tilsvarende gentagelsesvirkning efter straffelovens § 247, stk. 1, i forhold til psykisk vold, således at straffen for overtrædelse af den foreslåede bestemmelse på samme måde som de gældende bestemmelser om vold i straffelovens §§ 244-246 kan medføre en forhøjelse med indtil det halve, hvis gerningsmanden tidligere er dømt for forsætlig legemsangreb, psykisk vold eller for en forbrydelse, der har været forbundet med forsætlig vold. Tilsvarende vil straffen for vold over for en gerningsmand, der tidligere er dømt for psykisk vold, være omfattet af gentagelsesvirkningen.

Det foreslås herudover, at straffelovens § 94, stk. 4, om udskydelse af forældelse ændres, således at forældelsesfristen for overtrædelse af den foreslåede bestemmelse på samme måde som for vold efter straffelovens § 244, stk. 2, § 245 og § 246, tidligst regnes fra den dag, den forurettede fylder 21 år, når forholdet begås over for en person under 18 år, og gerningsmanden på gerningstidspunktet tilhørte eller var nært knyttet til forurettedes husstand.

Der foreslås desuden en række ændringer af retsplejeloven og lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning som følge af kriminaliseringen af psykisk vold, herunder bl.a. indførelse af samme mulighed for at beskikke bistandsadvokater i sager om psykisk vold, som for vold efter gældende ret.

Der foreslås herudover en ændring af ægteskabsloven, hvorefter psykisk vold på linje med fysisk vold kan danne grundlag for en umiddelbar skilsmisse. Ændringen skal sikre, at en ægtefælle ikke mod sin vilje fastholdes i et ægteskab, hvor der har været udøvet psykisk vold mod enten ægtefællen, dennes børn eller nærmeste pårørende eller andre børn. Dette svarer til, hvad der i forvejen gælder for forsætlig vold mod enten ægtefællen, dennes børn eller nærmeste pårørende eller andre børn.

Der henvises endvidere til bemærkningerne til §§ 1-4.

3. Økonomiske og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Der forventes få sager årligt om psykisk vold efter den foreslåede § 243. Der forventes herved i det væsentlige at være tale om sager, hvor der foretages samtidig strafforfølgning for andre lovovertrædelser, herunder f.eks. vold eller trusler. Der vil formentlig i meget få sager årligt blive indledt strafforfølgning for overtrædelse af den foreslåede § 243, uden en samtidig strafforfølgning af andre straffbare forhold.

Der forventes flere sager om psykisk vold for politiet og anklagemyndigheden end for domstolene, fordi der på grund af de bevismæssige forhold i sådanne sager må antages at være et vist antal anmeldelser, der ikke vil kunne føre til indledning af en straffesag ved domstolene.

Det er vurderingen, at lovændringen vil medføre begrænsede merudgifter på Justitsministeriets område. Merudgifterne vil derfor blive afholdt inden for Justitsministeriets eksisterende økonomiske rammer.

Lovforslaget forventes ikke at have implementeringskonsekvenser for det offentlige.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget vurderes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 20. november 2018 til den 18. december 2018 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre og Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Foreningen af Offentlige Anklagere, Politiforbundet, Advokatrådet, Danske Advokater, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Amnesty International, Ankestyrelsen, Aalborg Universitet (Juridisk Institut), Aarhus Universitet (Juridisk Institut), Barnets Tarv Nu, Børnesagens Fællesråd, Bryd Tavsheden, Børnerådet, Børns Vilkår, Center for Voldsramte, Danner Dansk Kvindesamfund, Dansk Socialrådgiverforening, Dansk Stalking Center, Dansk Psykolog Forening, Danske Regioner, Danske Familieadvokater, Dare Gender, Det grønlandske Departement for Sociale anliggender og Justitsvæsenet, Det Kriminalpræventive Råd, Dialog mod vold, Digitalt Ansvar, Digitaliseringsstyrelsen, Københavns Kommune (Etnisk Konsulentteam), Everyday Sexism Project Danmark, Etnisk Ung, Exitcirklen, Fonden Fundamentet & Mandecentret Botilbud, Foreningen af Kommunale

Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, Foreningen mor, ForældreLANDSforeningen FBU, Gadejuristen, Godfar, Hjælp Voldsofre, Institut for Menneskerettigheder, Joan-Søstrene, Justitia, KL, Kvinderådet, Kvinno, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Landsforeningen for Voldsramte Kvinde, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Landsforeningen KRIM, Landsforeningen Børn og Samvær, Landsforeningen for børn og forældre, Lev uden Vold, Mary Fonden, Mødrehjælpen, OAK Foundation Denmark, Offerrådgivningerne i Danmark, Red Barnet, Red-Safehouse, Rigsombudsmanden i Grønland, Røde Kors, Retspolitisk Forening, Sabaah, SAVN, Statens Institut for Folkesundhed, Statsforvaltningen, Syddansk Universitet (Juridisk Institut), TUBA, Unicef Danmark og VIVE.

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Lovforslaget vurderes at have mindre økonomiske konsekvenser for kriminalforsorgen, politi, anklagemyndighed og domstole, der vil blive afholdt inden for institutionernes økonomiske ramme.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen

Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	
Overimplementering af EU-retlige minimumsforpligtigelser (sæt X)	JA	NEJ X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det følger af straffelovens § 92, at en lovovertrædelse ikke straffes, når der er indtrådt forældelse efter reglerne i straffelovens §§ 93-94. Efter straffelovens § 93 afhænger forældelsesfristens længde af strafferammen for den pågældende forbrydelse.

Efter straffelovens § 94, stk. 1, regnes forældelsesfristen som udgangspunkt fra den dag, da den strafbare virksomhed eller undladelse er ophørt. Som undtagelse hertil følger det af straffelovens § 94, stk. 4, at forældelsesfristen for en række overtrædelser begået over for en person under 18 år dog tidligst regnes fra den dag, den forurettede fylder 21 år. Det fremgår af § 94, stk. 4, 3. pkt., at forældelsesfristen for overtrædelser af straffelovens § 244, stk. 2 (gentagen simpel vold i nære relationer), § 245 (grov vold) og § 246, jf. § 245 (særlig grov vold), over for en person under 18 år tidligst regnes fra den dag, den forurettede fylder 21 år, når gerningsmanden på gerningstidspunktet tilhørte eller var nært knyttet til den forurettedes husstand.

Det foreslås at tilføje den foreslåede § 243 i straffelovens § 94, stk. 4, således at forældelsesfristen på samme måde som overtrædelse af straffelovens § 244, stk. 2, § 245 og § 246 over for en person under 18 år tidligst regnes fra den dag, den forurettede fylder 21 år, når gerningsmanden på gerningstidspunktet tilhørte eller var nært knyttet til den forurettedes husstand.

Det er en forudsætning for, at forældelsesfristen udskydes, at overtrædelser er begået af en person, som på gerningstidspunktet tilhørte eller var nært

knyttet til forurettedes husstand. Bestemmelsen vil bl.a. finde anvendelse på psykisk vold begået af forældre, stedforældre eller plejeforældre mod deres børn eller sted-/plejebørn og psykisk vold mellem søskende. Bestemmelsen vil ligeledes finde anvendelse på psykisk vold begået af personer med en nær tilknytning til husstanden, f.eks. en onkel der er involveret i opdragelsen af børnene. Ved vurderingen af, om gerningsmanden tilhørte eller var nært knyttet til forurettedes husstand, vil det bl.a. kunne indgå, om gerningsmanden har eller tidligere har haft folkeregisteradresse på samme adresse som forurettede, om der er et afhængighedsforhold mellem gerningsmanden og forurettede, om gerningsmanden og forurettede er beslægtet, samt om gerningsmanden jævnligt kommer i forurettedes hjem.

Det bemærkes, at opregningen er ikke udtømmende. Det vil således i forhold til psykisk vold, som også kan udøves ved hjælp af telefon, sms eller gps-overvågning, ved vurderingen af, om der foreligger en sådan nær tilknytning til husstanden, tillige være relevant at se på, om gerningsmanden og forurettede jævnligt har kontakt over telefon, sms eller lignende.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2 i lovforslagets almindelige bemærkninger og bemærkningerne til § 1, nr. 2.

Til nr. 2

Straffeloven indeholder på nuværende tidspunkt ingen selvstændig bestemmelse om psykisk vold.

Den foreslåede bestemmelse kriminaliserer som noget nyt, at en person, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, gentagne gange over en periode udsætter den anden for nedværdigende, manipulerende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden. Det foreslås, at en overtrædelse af bestemmelsen straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Straffeloven indeholder i dag en række andre bestemmelser, som omfatter krænkelser af en andens psykiske integritet, herunder bl.a. straffelovens § 260 om ulovlig tvang, § 266 om trusler, § 245, stk. 2, om grov vold (forsætlig skade på legeme eller helbred) og § 213 om vanrøgt. Der kan endvidere – afhængig af de nærmere omstændigheder – være tale om overtrædelser af foranstaltninger efter lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning.

Den foreslåede bestemmelse finder anvendelse på gerningsmænd, der ”tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand”. Ordlyden skal forstås i overensstemmelse med straffelovens § 244, stk. 2, som i det væsentlige har samme formulering.

Det forudsættes således, at den foreslåede bestemmelse finder anvendelse på personer i den forurettedes husstand, f.eks. en ægtefælle, samlever, forældre, søskende eller plejeforældre. Bestemmelsen vil ligeledes finde anvendelse på personer med en nær tilknytning til den andens husstand. Det vil eksempelvis kunne gøre sig gældende for tidligere ægtefæller, der stadig jævnligt kommer i husstanden, f.eks. fordi deres fællesbørn har bopæl der, eller en onkel, der er involveret i opdragelsen af børnene.

Ved vurderingen af, om en person er nært knyttet til forurettedes husstand, vil bl.a. kunne indgå, om gerningsmanden har eller tidligere har haft folke-registeradresse på samme adresse som forurettede, om der er et afhængighedsforhold mellem gerningsmanden og forurettede, om gerningsmanden og forurettede er beslægtede, samt om gerningsmanden jævnligt kommer i forurettedes hjem.

Det bemærkes, at opregningen ikke er udtømmende. Det vil således i forhold til psykisk vold, som også kan udøves ved hjælp af telefon, sms eller gps-overvågning, tillige være relevant at se på, om gerningsmanden og forurettede jævnligt har kontakt over telefon, sms eller lignende.

Herudover foreslås det, at den foreslåede bestemmelse om psykisk vold skal finde anvendelse på gerningsmænd, som tidligere har tilhørt eller været nært knyttet til den andens husstand. Det vil omfatte gerningsmænd, som tidligere har været del af husstanden eller i øvrigt har haft en sådan nær tilknytning til husstanden, f.eks. en ekskæreste, som er flyttet fra husstanden, eller et familiemedlem, som ikke længere jævnligt kommer i forurettedes hjem.

Det forudsættes, at der foreligger en vis forbindelse mellem den psykiske vold og gerningsmandens tilknytning til husstanden. F.eks. vil krænkelser, som begynder mens forurettede og gerningsmanden bor sammen, og som fortsætter efter, at gerningsmanden ikke længere er del af husstanden, og krænkelser, som begynder i forbindelse med en ophævelsen af samlivet, have tilstrækkelig sammenhæng. Hvis en krænkende adfærd derimod først begynder længere tid efter samlivsophævelsen mv., vil adfærden som udgangspunkt ikke være omfattet af den foreslåede bestemmelse. F.eks. vil psykisk vold, som begynder et år efter en samlivsophævelse, normalt ikke

have en sådan sammenhæng, medmindre parterne har opretholdt en regelmæssig og nær kontakt, f.eks. på grund af parternes fællesbørn.

Den foreslåede bestemmelse forudsætter endvidere, at der er tale om en adfærd, der er foretaget ”gentagne gange over en periode”. Ordlyden svarer til straffelovens § 244, stk. 2.

Der skal være tale om en adfærd, der gentages og i almindelighed opfattes som et mønster. Enkeltstående krænkelser falder således uden for bestemmelsen. Er der tale om meget alvorlige krænkelser, vil få tilfælde dog være tilstrækkeligt.

Det handlingsmønster, som den forurettede skal være underlagt, kan ofte karakteriseres som et regime, der er præget af utryghed og frygt for, at vold, seksuelle overgreb, trusler, tvang eller andre krænkelser fortsætter. Regimet har normalt karakter af, at den forurettede bestemmes over og kontrolleres på en enevældig og hensynsløs måde. Der kan være tale om meget forskelligartede handlinger eller undladelser, som kan rumme forskellige typer af krænkelser af den andens legeme eller helbred, herunder vedkommendes mentale tilstand.

Den pågældende adfærd skal endvidere være foregået over en vis periode. Hvor lang denne periode skal være afhænger af en samlet konkret vurdering. Heri indgår bl.a. intensiteten og den potentielle skadevirkning af adfærden. Er der tale om meget hyppige eller intensive episoder, vil selv en meget kort periode kunne medføre, at den foreslåede bestemmelse finder anvendelse. Det tillægges endvidere væsentlig betydning i forhold til forurettede børn og unge, at handlingerne eller undladelserne er af en sådan karakter, at de – selv over en kort periode – er egnet til at skade barnets eller den unges udvikling eller selvopfattelse.

For at bestemmelsen skal kunne finde anvendelse, skal der være tale om, at nogen udsættes for ”nedværdigende, manipulerende eller krænkende adfærd”. Begreberne lader sig ikke klart afgrænse over for hinanden, idet nogle handlinger både kan udgøre nedværdigende, manipulerende og krænkende behandling.

Med nedværdigende handlinger sigtes til en adfærd, der er egnet til at ydmyge eller nedgøre offeret. Der kan f.eks. være tale om, at gerningsmanden åbenlyst behandler den forurettede dårligere end andre, at den forurettede

berøves muligheden for at få indflydelse på egne forhold, eller at den forurettede tvinges til at gøre eller tåle noget, som den forurettede ikke bryder sig om eller opfatter som uværdigt. Det er ikke i den forbindelse et krav, at andre end gerningsmanden er vidne til ydmygelsen.

Manipulerende sigter til gerningsmandens påvirkning af forurettedes tanker, holdninger og adfærd ved udspekulerede, vildledende, agiterende eller forførende handlinger. Den forurettede vil f.eks. kunne opleve, at gerningsmanden fordrejer en situation, sådan at gerningsmandens krænkende adfærd opleves af den forurettede som selvforskyldt. Manipulation vil også kunne foreligge ved urimelig kritik, hentydninger eller anklager, som har til formål at få forurettede til at underkaste sig gerningsmanden.

Krænkende adfærd er et bredt begreb, som omfatter en adfærd, der er egnet til at skade forurettedes ære eller selvfølelse, eller som i øvrigt negativt kan påvirke den forurettedes psykiske integritet. Det vil typisk være et element i den krænkende behandling, at forurettede oplever at få sine grænser overskredet, herunder f.eks. seksuelt eller gennem overvågning. Krænkende adfærd kan også foreligge, hvis en person overværer handlinger, der opleves som ubehagelige eller chokerende, over for sine nærmeste, f.eks. hvor et barn overværer vold, psykisk vold eller andre overgreb over for barnets forældre eller søskende.

Den omfattede adfærd kan bestå af handlinger eller undladelser (eller begge dele).

Som eksempler på adfærd, der – afhængig af de nærmere omstændigheder – kan betragtes som nedværdigende, manipulerende og krænkende, kan nævnes *at* isolere en person fra den pågældendes netværk, *at* monitorere eller overvåge en person uden samtykke f.eks. via digitale tjenester eller gps-udstyr, *at* tage kontrol over en persons dagligdag ved at beslutte, hvornår personen må sove, indgå i sociale sammenhænge med andre, hvilke personer vedkommende må omgås, hvilket tøj personen må iføre sig osv., *at* ignorere en person, *at* holde en person i uvished om afgørende beslutninger f.eks. rejser til udlandet, *at* indskrænke en persons bevægelsesfrihed, *at* nægte en samlever eller ægtefælle at søge arbejde, *at* fratage en persons adgang til støtte, *at* omtale en person som om vedkommende ikke er noget værd, *at* indføre et regelsæt, der udstiller eller ydmyger personen, *at* isolere en person fra sit barn eller dennes nærmeste, *at* tage kontrol over en persons økonomi, *at* true en person eller den pågældendes børn eller nærmeste (truslerne behøver ikke nødvendigvis være omfattet af straffelovens § 266), *at*

udsætte en persons børn eller nærmeste for krænkelser eller vold for at skade personen, *at* fastholde en person i et ægteskab med henvisning til forestillinger om ærbarhed og/eller familiens generelle status eller udsætte forurettede for anden negativ social kontrol, *at* formå andre personer til at lægge pres på forurettede til at træffe bestemte livsbeslutninger, som f.eks. uddannelse eller ægtefællevalg, *at* tvinge en person til at gennemføre eller afslutte en graviditet, *at* afpresse en person, *at* ødelægge eller true med at ødelægge en persons ejendele eller *at* udbrede ondsindet sladder, rygter eller intime oplysninger om forurettede.

Det bemærkes, at de nævnte eksempler ikke er udtømmende samt at det i forhold til flere af de nævnte handlinger afhænger af de foreliggende omstændigheder og parternes relation i øvrigt, om der er tale om nedværdigende, manipulerende og krænkende adfærd.

Adfærden skal være egnet til utilbørligt at styre forurettede. Ordlyden ”styre” sigter til en form for kontrollerende adfærd af en vis grovhed (intensitet), som forhindrer forurettede i at udfolde sig frit. Adfærden har således i almindelighed til formål at give gerningsmanden en magtposition i forhold til forurettede eller at styrke eller opretholde magtpositionen. Der kan f.eks. være tale om dominerende adfærd, der kan medføre, at forurettede får frataget fornemmelsen af at bestemme over sig selv og sit eget liv, at forurettedes selvværd nedbrydes, at forurettede isoleres eller gøres afhængig af gerningsmanden. Adfærden skal således samlet set være egnet til at påvirke forurettede til at gøre eller tåle noget, som ikke er udtryk for forurettedes frie vilje.

Det er en objektiv vurdering, om adfærden er egnet til at styre forurettede. Det er således ikke afgørende for anvendelsen af bestemmelsen, at forurettede rent faktisk er blevet styret. Strafbarheden afhænger endvidere ikke af, om styringen har påført den forurettede psykiske skader eller lignende.

Den styrende adfærd skal endvidere være ”utilbørlig”, hvilket omfatter styrende adfærd, som ikke er en naturlig del af parternes relation. Styring er således i visse tilfælde nødvendig og helt naturlig, f.eks. i særlige relationer mellem voksen og barn (forudsat at der tages fornøden højde for barnets alder og modenhed) eller i relationen mellem plejekrævende ældre eller handicappede og den person, som plejer eller passer den ældre eller handicappede. Det må dog antages, at grove krænkelser kun sjældent vil kunne opfattes som en naturlig del af parternes relation.

På grund af den variation, som de forskelligartede sager om overtrædelse af den foreslåede bestemmelse kan have, er det ikke muligt at angive et bestemt straffniveau for overtrædelserne. Det er dog forudsat, at straffen for overtrædelse af bestemmelsen skal udmåles med afsæt i straffen for gentagne overtrædelser af straffelovens § 244, stk. 1, over for det samme offer. Det vil indebære, at de laveste strafpositioner (mindre end 60 dages fængsel) som udgangspunkt ikke bør finde anvendelse ved udmåling af straffen for overtrædelser af den foreslåede bestemmelse.

Fastsættelsen af straffen i den enkelte sag vil bero på domstolenes konkrete vurdering af alle sagens relevante omstændigheder. Domstolene skal således i forbindelse med straffens fastsættelse bl.a. tage højde for karakteren og varigheden af den nedværdigende, manipulerende og krænkende behandling, forurettedes forhold og de konsekvenser, som adfærden har haft for forurettede. Det bør f.eks. indgå som en skærpende omstændighed ved straffens fastsættelse, at forurettede er et barn, har en funktionsnedsættelse eller på anden måde er gerningsmanden fysisk eller psykisk underlegen. Det bør ligeledes være en skærpende omstændighed, hvis et barn overværer psykisk vold mod en nærtstående.

Det bemærkes, at den foreslåede bestemmelse efter omstændighederne omfatter adfærd, der i forvejen er selvstændigt kriminaliseret, herunder f.eks. vanrøgt efter straffelovens § 213, ulovlig tvang efter straffelovens § 260 og trusler efter straffelovens § 266. Der kan herudover være tale om andre former for kriminalitet, som begås som led i regimet af psykisk vold, f.eks. vold efter straffelovens §§ 244-246, voldtægt efter straffelovens § 216 eller andre seksualforbrydelser. I de nævnte tilfælde forudsættes den foreslåede bestemmelse at skulle anvendes i sammenstød med andre strafbestemmelser, jf. dog nedenfor om § 245, stk. 2. Det samme gælder for overtrædelse af foranstaltninger efter lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning.

Straffelovens § 245, stk. 2, om grov vold omfatter skade på legeme eller helbred, herunder bl.a. tilføjelse af psykiske traumer, og har en strafferamme på bøde eller fængsel indtil 6 år. Bestemmelsen omfatter grove (kvalificerede) former for psykisk vold og må således anses som en overbygning i forhold til den foreslåede bestemmelse. I tilfælde, hvor der sker domfældelse efter § 245, stk. 2, for sådanne overtrædelser, skal de samme handlinger ikke straffes i sammenstød med den foreslåede bestemmelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3

Det følger af straffelovens § 247, stk. 1, at straffen for lovovertrædelser efter §§ 244-246 om vold kan forhøjes med indtil det halve, hvis overtrædelserne begås af en person, der tidligere er dømt for forsætligt legemsangreb eller for en forbrydelse, der har været forbundet med forsætlig vold.

Det foreslås, at den foreslåede § 243 skal indsættes i straffelovens § 247, stk. 1, og at en tidligere domfældelse for psykisk vold tilsvarende skal tilføjes som en af de forbrydelser, der kan medføre en forhøjelse af straffen med indtil det halve. Det vil betyde, at straffen for overtrædelse af den foreslåede § 243 på samme måde som legemsangreb efter de gældende bestemmelser i straffelovens §§ 244-246 kan medføre en forhøjelse med indtil det halve, hvis gerningsmanden tidligere er dømt for forsætlig legemsangreb, psykisk vold eller for en forbrydelse, der har været forbundet med forsætlig vold.

Straffen (dvs. strafferammen) for overtrædelse af den foreslåede § 243 kan herefter forhøjes med indtil det halve, hvis gerningsmanden tidligere er dømt for overtrædelse af den foreslåede § 243, straffelovens §§ 244-246 samt enhver anden forbrydelse, der har været forbundet med forsætlig vold. Tilsvarende vil straffen for overtrædelse af straffelovens §§ 244-246 kunne forhøjes med indtil det halve, hvis gerningsmanden tidligere er dømt for overtrædelser af den foreslåede § 243, straffelovens §§ 244-246 samt enhver anden forbrydelse, der har været forbundet med forsætlig vold.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2 i lovforslagets almindelige bemærkninger og bemærkningerne til § 1, nr. 2.

Til § 2

Til nr. 1

Retsplejelovens § 741 a vedrører beskikkelse af bistandsadvokater for forurettede i straffesager. Det fremgår af bestemmelsens stk. 1, at retten i sager, der vedrører overtrædelse af straffelovens § 119 (vold og trusler mod personer i offentlig tjeneste mv.), § 123 (vidnetrusler), § 210 (incest), §§ 216-223 (voldtægt mv.), § 225, jf. §§ 216-223 (voldtægt mv. ved andet seksuelt forhold end samleje), § 232 (blufærdighedskrænkelse), § 237, jf. § 21 (forsøg på manddrab), §§ 244-246 (vold), §§ 249 (uagtsom skadetilføjelse) og 250 (hensættelse i hjælpeløs tilstand mv.), § 252, stk. 2 (hensynsløs forvoldelse af fare for smitte med livstruende eller uhelbredelig sygdom), §§ 260-262 a

(ulovlig tvang, frihedsberøvelse mv.) eller § 288 (røveri), beskikker en advokat for den, der er forurettet ved lovovertrædelsen, når den pågældende fremsætter begæring om det. Det fremgår af bestemmelsens stk. 3, 1. pkt., at beskikkelse af advokat kan afslås i sager om overtrædelse af straffelovens § 119, § 123, §§ 218-221, § 222, stk. 1, § 223, stk. 2, § 232, § 237, jf. § 21, §§ 244-246, §§ 249 og 250, § 252, stk. 2, §§ 260-262 a eller § 288, hvis lovovertrædelsen er af mindre alvorlig karakter, og advokatbistand må anses for åbenbart unødvendig.

Det foreslås, at den foreslåede § 243 tilføjes i retsplejelovens § 741 a, stk. 1, således der på samme måde som for overtrædelser af straffelovens § 244-246 om vold efter begæring fra forurettede kan beskikkes en bistandsadvokat i sager om overtrædelse af den foreslåede § 243. Det foreslås endvidere, at den foreslåede § 243 tilføjes i § 741 a, stk. 3, 1. pkt., således at retten på samme måde som for overtrædelser af straffelovens § 244-246 om vold kan afslå at beskikke en bistandsadvokat i sager om overtrædelse af den foreslåede § 243, hvis lovovertrædelsen er af mindre alvorlig karakter og advokatbistand må anses for åbenbart unødvendig.

Der er ikke herudover tilsigtet nogen ændring af de pågældende bestemmelser.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Det følger af retsplejelovens § 741 g, stk. 1, at der i sager, hvor der er afsagt dom om ubetinget fængselsstraf for en grovere overtrædelse af straffeloven, hvor vold, trusler eller anden personfarlig kriminalitet indgår, eller en seksualforbrydelse, underrettes den forurettede efter anmodning om tidspunktet for den dømtes første uledsagede udgang og løsladelse og om eventuel undvigelse, hvis den dømte har været varetægtsfængslet før dom og ikke har været løsladt mellem dommens afsigelse og fuldbyrdelse. I sådanne tilfælde underrettes den forurettede desuden efter anmodning, hvis gerningsmanden under afsoning og på institutionens område med institutionens viden medvirker i optagelserne til et tv- eller radioprogram produceret til udsendelse her i landet, hvori den pågældende har en fremtrædende rolle, eller i et portrætinterview i et dansk dagblad. Det samme gælder ved medvirken i optagelserne af et sådant tv- eller radioprogram eller interview uden for institutionens område i tilfælde, hvor institutionen har meddelt tilladelse til udgang

med viden herom. Er den forurettede afgået ved døden, underrettes den forurettedes nære pårørende efter anmodning. Underretning kan afslås, hvis væsentlige hensyn til gerningsmanden taler for det.

Det foreslås, at psykisk vold tilføjes i retsplejelovens § 741 g, stk. 1, 1. pkt. Dette indebærer, at der i forhold til en ubetinget fængselsstraf for en grovere overtrædelse af straffeloven, hvor psykisk vold efter den foreslåede § 243 indgår, på samme måde som for vold skal ske underretning af forurettede eller dennes nære efter de nærmere regler herom i § 741 g, stk. 1.

Der er ikke herudover tilsigtet nogen ændring af den pågældende bestemmelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3

Retsplejelovens § 745 e indeholder regler om politiets foretagelse af videoafhøring. Det følger af bestemmelsens stk. 1, at politiets afhøring af en person kan optages på video med henblik på anvendelse af optagelsen som bevis under hovedforhandlingen, hvis personen er under 13 år, eller personen er under 15 år, og efterforskningen vedrører en overtrædelse af straffelovens § 210 (incest) eller kapitel 24 (seksualforbrydelser) eller straffelovens §§ 237 (manddrab) eller 244-246 (vold), hvor personen eller en af dennes nærmeste er forurettet og den, der er mistænkt, er en af personens nærmeste. Videoafhøring kan endvidere ske, hvis personen er under 18 år, og særlige omstændigheder taler for videoafhøring, eller personen er 18 år eller derover og har en alvorlig psykisk lidelse eller væsentlig funktionsnedsættelse, og særlige omstændigheder taler for videoafhøring.

Det foreslås, at den foreslåede § 243 tilføjes i retsplejelovens § 745 e, stk. 1, således der på samme måde som for efterforskningen vedrørende overtrædelse af straffelovens § 244-246 om vold kan foretages videoafhøring af personer under 15 år vedrørende efterforskning om overtrædelse af den foreslåede § 243, hvor personen eller dennes nærmeste er forurettet og den, der er mistænkt, er en af personens nærmeste.

Der er ikke herudover tilsigtet nogen ændring af den pågældende bestemmelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 4

Retsplejelovens § 762 vedrører betingelserne for varetægtsfængsling. Bestemmelsens stk. 2 vedrører den såkaldte retshåndhævelsesarrest. Det følger af stk. 2, nr. 1, at en sigtet kan varetægtsfængsles, når der foreligger en særligt bestyrket mistanke om, at han har begået en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, og som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover, og hensynet til retshåndhævelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod. Efter bestemmelsens stk. 2, nr. 2, kan varetægtsfængsling endvidere ske ved særligt bestyrket mistanke om en overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1 (vold og trusler mod personer i offentlig tjeneste mv.), § 123 (vidnetrusler), § 134 a (deltagelse i slagsmål), § 192 a, stk. 2 (overtrædelse af våbenlovgivningen under særligt skærpende omstændigheder), § 218 (samleje ved udnyttelse af en persons sindssygdom mv.), § 222 (pædofili), § 225, jf. § 216, stk. 2, § 218 eller § 222 (voldtægt af barn under 12 år, samleje ved udnyttelse af en persons sindssygdom mv. eller pædofili ved andet seksuelt forhold end samleje), § 235, stk. 1 (børnepornografi), §§ 244-246 (vold), § 250 (hensættelse i hjælpeløb tilstand mv.) eller § 252 (hensynsløs forvoldelse af fare) eller en overtrædelse af straffelovens § 232 (blufærdighedskrænkelser) over for et barn under 15 år, såfremt lovovertrædelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed kan ventes at ville medføre en ubetinget dom på fængsel i mindst 60 dage og hensynet til retshåndhævelsen skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod.

Det foreslås, at den foreslåede § 243 tilføjes i retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 2, således der på samme måde som for særligt bestyrket mistanke om overtrædelse straffelovens § 244-246 om vold kan ske retshåndhævelsesarrest i tilfælde af en sådan mistanke om psykisk vold efter den foreslåede § 243.

Der er ikke herudover tilsigtet nogen ændring af den pågældende bestemmelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 3

Betingelserne for at meddele et tilhold fremgår af § 2 i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning. Det følger af bestemmelsens stk. 2, at tilhold

bl.a. kan gives, hvis der er begrundet mistanke om, at en person har begået en overtrædelse af straffelovens bestemmelser om drab, røveri, frihedsberøvelse, vold, brandstiftelse, voldtægt eller anden seksualforbrydelse eller forsøg på en af de nævnte forbrydelser, og den forurettede eller dennes nærmeste efter lovovertrædelsens grovhed ikke findes at skulle tåle kontakt mv.

Det foreslås, at psykisk vold tilføjes i § 2, stk. 2, nr. 1, i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning. Det vil indebære, at tilhold på samme måde som ved begrundet mistanke om vold kan gives, hvis der er begrundet mistanke om, at en person har begået psykisk vold efter den foreslåede § 243 (eller forsøg herpå), og den forurettede eller dennes nærmeste efter lovovertrædelsens grovhed ikke findes at skulle tåle kontakt mv.

Der er ikke herudover tilsigtet nogen ændring af den pågældende bestemmelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 4

Efter § 29 i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning (ægteskabsloven) har ægtefæller ret til separation og skilsmisse, når de er enige om det. Ægtefæller, der er enige, kan således blive skilt uden forudgående separation (umiddelbar skilsmisse).

Det bemærkes, at denne adgang til skilsmisse foreslås ændret for ægtefæller med fælles børn under 18 år ved lovforslag nr. L 91 af 7. november 2018 til lov om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven). Det foreslås i lovforslaget, at ægtefæller med fælles børn under 18 år, der er enige om at blive skilt, først kan opnå skilsmisse efter udløbet af en refleksionsperiode, hvor ægtefællerne skal gennemgå et digitalt forløb. Denne ændring foreslås at træde i kraft den 1. april 2019.

Ægteskabslovens §§ 32-36 indeholder bestemmelser om ret til umiddelbar skilsmisse, uanset at ægtefællerne ikke er enige om skilsmissen. Disse bestemmelser medfører endvidere ret til umiddelbar skilsmisse i tilfælde, der er omfattet af den ovennævnte foreslåede refleksionsperiode.

Det fremgår af ægteskabslovens § 34, stk. 1, at en ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet forsætlig vold eller har udøvet seksuelt overgreb mod ægtefællen, mod ægtefællernes børn, mod ægtefællens eller ægtefællernes børns nærmeste pårørende, som ægtefællen eller ægtefællernes børn er knyttet til, eller mod andre børn. Det fremgår videre af bestemmelsens stk. 2, at en anmodning om skilsmisse skal indgives inden et år efter, at ægtefællen er blevet vidende om handlingen, og inden tre år efter at handlingen er begået.

Det foreslås, at det tilføjes i ægteskabslovens § 34, stk. 1, at bestemmelsen også finder anvendelse ved psykisk vold. Den foreslåede ændring vil indebære, at en ægtefælle har ret til umiddelbar skilsmisse, uanset om ægtefællerne er enige om skilsmissen eller ej, hvis den anden ægtefælle har udøvet psykisk vold mod ægtefællen, mod ægtefællernes børn, mod ægtefællens eller ægtefællernes børns nærmeste pårørende, som ægtefællen eller ægtefællernes børn er knyttet til, eller mod andre børn. Der vil dermed være samme ret til umiddelbar skilsmisse ved psykisk vold, som der efter gældende ret er, når der er tale om vold eller seksuelle overgreb.

Begrebet ”psykisk vold” skal forstås i overensstemmelse med den foreslåede § 243.

Det er en forudsætning for umiddelbar skilsmisse ved psykisk vold, at fristerne i ægteskabslovens § 34, stk. 2, er opfyldte. Disse regler foreslås ikke ændret med lovforslaget. Anmodningen om skilsmisse skal således indgives inden et år efter, at ægtefællen er blevet vidende om den psykiske vold, og inden tre år efter at den er begået.

I lighed med praksis efter gældende ret for så vidt angår vold og seksuelle overgreb vil det ikke være et krav, at ægtefællen, der har udøvet den psykiske vold, er idømt en straf herfor. Ved vurderingen af en sag om umiddelbar skilsmisse på grund af psykisk vold, skal myndighederne dog af sig selv påse, at den psykiske vold er dokumenteret. Det vil normalt være i form af en dom, eller, hvis der ikke foreligger en sådan, eventuelle politirapporter sammen med den pågældende ægtefælles erkendelse af forholdet eller eventuelt kun en forklaring fra begge ægtefæller.

Det vil også vedrørende psykisk vold være uden betydning, om den person, som den psykiske vold er udøvet mod, eller om den person, der har udøvet den psykiske vold, bor i Danmark eller i udlandet. Det er ligeledes uden

betydning, om handlingen er udøvet i Danmark eller i udlandet. Er handlingen udøvet i udlandet, er det ligeledes uden betydning, om psykisk vold er strafbart i det pågældende land. Det afgørende er, hvorvidt der er tale om psykisk vold efter den foreslåede § 243, som ville være strafbar i Danmark, hvis den psykiske vold var udøvet her i landet.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger og bemærkningerne til § 1, nr. 2.

Til § 5

Det foreslås, at loven træder i kraft den [X. X 2019].

Loven finder anvendelse på handlinger, der er begået efter lovens ikrafttræden.

Til § 6

Den foreslåede bestemmelse vedrører lovens territoriale gyldighed.

Den foreslåede *stk. 1* fastslår, at loven ikke gælder for Færøerne. Lovens § 1 (om ændring af straffeloven) og § 3 (om ændring af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning) vurderes at være omfattet af sagsområdet strafferetten, som pr. 1. marts 2010 er overtaget af Færøerne. For så vidt angår § 2 (om ændring af retsplejeloven) gælder der en særlig retsplejelov for Færøerne. Lovens § 4 (om ændring af ægteskabsloven) vurderes at være omfattet af sagsområdet person-, familie- og arveretten, som pr. 29. juli 2018 er overtaget af Færøerne.

Den foreslåede *stk. 2* fastslår, at loven ikke gælder for Grønland, men at §§ 3 og 4 ved kongelig anordning kan sættes i kraft for Grønland. For så vidt angår § 1 og § 2 gælder der en særlig retsplejelov og en særlig kriminallov for Grønland.

Bilag 1

<i>Gældende formulering</i>	<i>Lovforslaget</i>
	§ 1 I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1156 af 20. september 2018, foretages følgende ændringer:
§ 94. ---	
<i>Stk. 2-3. ---</i>	
<i>Stk. 4.</i> For overtrædelse af § 245 a, § 246, jf. § 245 a, § 260, stk. 2, og § 262 a, stk. 2, over for en person under 18 år eller af § 232 over for et barn under 15 år regnes forældelsesfristen dog tidligst fra den dag, den forurettede fylder 21 år. Det samme gælder overtrædelse af §§ 244, 245 og 246 i form af svangerskabsafbrydelse, fosterreduktion eller sterilisation uden samtykke over for en person under 18 år. For overtrædelse af § 244, stk. 2, § 245 og § 246, jf. § 245, over for en person under 18 år regnes forældelsesfristen tidligst fra den dag, den forurettede fylder 21 år, når gerningsmanden på gerningstidspunktet tilhørte eller var nært knyttet til den forurettedes husstand. Hvis gerningsmanden ved vold, ulovlig tvang efter § 260 eller på anden måde ved en strafbar handling har tvunget foruret-	1. I § 94, <i>stk. 4, 3. pkt.</i>, indsættes efter »For overtrædelse af«: »§ 243,«.

tede til at undlade at anmelde lovovertrædelsen til politiet, regnes forældelsesfristen dog tidligst fra det tidspunkt, hvor tvangen er ophevet.	
<i>Stk. 5-6. ---</i>	
	2. Efter § 241 indsættes:
	»§ 243. Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for nedværdigende, manipulerende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.«
§ 247. Begås nogen af de lovovertrædelser, der er nævnt i §§ 244-246, af en person, der tidligere er dømt for forsætligt legemsangreb eller for en forbrydelse, der har været forbundet med forsætlig vold, kan straffen forhøjes med indtil det halve.	3. I § 247, stk. 1, ændres »§§ 244-246« til: »§§ 243-246«, og der indsættes efter »legemsangreb«: », psykisk vold«.
<i>Stk. 2. ---</i>	
	§ 2 I retsplejeloven, jf. lovebekendtgørelse nr. 1284 af 14. november 2018, foretages følgende ændringer:
§ 741 a. I sager, der vedrører overtrædelse af straffelovens § 119, § 123, § 210, §§ 216-223, § 225, jf. §§ 216-223, § 232, § 237, jf. § 21, §§ 244-246, §§ 249 og 250, § 252, stk. 2, §§ 260-262 a eller § 288, beskikkes retten en advokat	1. I § 741 a, stk. 1 og 3, 1. pkt., ændres »§§ 244-246,« til: »§§ 243-246,«.

for den, der er forurettet ved lov-overtrædelsen, når den pågældende fremsætter begæring om det, jf. dog stk. 2 og 3. <i>Stk. 2. ---</i> Stk. 3. I sager om overtrædelse af straffelovens § 119, § 123, §§ 218-221, § 222, stk. 1, § 223, stk. 2, § 232, § 237, jf. § 21, §§ 244-246, §§ 249 og 250, § 252, stk. 2, §§ 260- 262 a eller § 288 kan beskikkelse af advokat dog afslås, hvis lovovertrædelsen er af mindre alvorlig karakter og advokatbi-stand må anses for åbenbart unød- vendig. Det samme gælder i sager, der vedrører overtrædelse af straf- felovens § 225, jf. §§ 218-221, § 222, stk. 1, eller § 223, stk. 2.	
§ 741 g. I sager, hvor der er afsagt dom om ubetinget fængselsstraf for en grovere overtrædelse af straffeloven, hvor vold, trusler el- ler anden personfarlig kriminalitet indgår, eller en seksualforbrydelse, underrettes den forurettede efter anmodning om tidspunktet for den dømtes første uledsagede udgang og løsladelse og om eventuel und- vigelse, hvis den dømte har været varetægtsfængslet før dom og ikke har været løsladt mellem dommens afsigelse og fuldbyrdelse.	2. I § 741 g, stk. 1, 1. pkt., indsæt- tes efter »vold,«: »psykisk vold,«.
<i>2.-5. pkt.---</i>	
<i>Stk.2-3.---</i>	
§ 745 e. Politiets afhøring af en person kan optages på video med henblik på anvendelse af optagel- sen som bevis under hovedfor- handlingen efter § 872 (videoafhø- ring) i følgende tilfælde: 1) Personen er under 13 år.	3. I § 745 e, stk. 1, nr. 2, litra b, ændres »§§ 244-246,« til: »§§ 243- 246,«.

2) Personen er under 15 år, og efterforskningen vedrører en overtrædelse af a) straffelovens § 210 eller kapitel 24 eller b) straffelovens §§ 237 eller 244-246, hvor personen eller en af dennes nærmeste er forurettet og den, der er mistænkt, er en af personens nærmeste.	
<i>nr. 3-4.---</i>	
<i>Stk. 2-4.---</i>	
§ 762. ---	
<i>Stk. 2.</i> En sigtet kan endvidere varretægtsfængsles, når der foreligger en særligt bestyrket mistanke om, at han har begået <i>1).</i> --- 2) en overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, § 123, § 134 a, § 192 a, stk. 2, § 218, § 222, § 225, jf. § 216, stk. 2, § 218 eller § 222, § 235, stk. 1, §§ 244-246, § 250 eller § 252 eller en overtrædelse af straffelovens § 232 over for et barn under 15 år, såfremt lovovertrædelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed kan ventes at ville medføre en ubetinget dom på fængsel i mindst 60 dage og hensynet til retshåndhævelsen skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod.	4. I § 762, <i>stk. 2, nr. 2</i> , ændres »§§ 244-246,« til: »§§ 243-246,«.
	§ 3 I lov nr. 112 af 3. februar 2012 om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, som ændret senest ved lov nr. 1724 af 27. december 2016, foretages følgende ændring:
§ 2. ---	
<i>Stk. 2.</i> Tilhold kan endvidere gives, hvis	1. I § 2, <i>stk. 2, nr. 1</i> , indsættes efter »vold,«: »psykisk vold,«.

1) der er begrundet mistanke om, at en person har begået en overtrædelse af straffelovens bestemmelser om drab, røveri, frihedsberøvelse, vold, brandstiftelse, voldtægt eller anden seksualforbrydelse eller forsøg på en af de nævnte forbrydelser, og 2) den forurettede eller dennes nærmeste efter lovovertrædelsens grovhed ikke findes at skulle tåle kontakt m.v. med den pågældende som anført i § 1.	
	§ 4 I lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 54 af 23. januar 2018, foretages følgende ændring:
§ 34. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet forsætlig vold eller har udøvet seksuelt overgreb mod ægtefællen, mod ægtefællernes børn, mod ægtefællens eller ægtefællernes børns nærmeste pårørende, som ægtefællen eller ægtefællernes børn er knyttet til, eller mod andre børn.	1. I § 34, stk. 1, indsættes efter »forsætlig vold«: »eller psykisk vold«.
<i>Stk. 2.</i> ---	
	§ 5 Loven træder i kraft den [X. X 2019]. § 6 Loven gælder ikke for Færøerne. <i>Stk. 2.</i> Loven gælder ikke for Grønland, men §§ 3 og 4 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.